

ЯК ВЗЯТИ УЧАСТЬ: ІНСТРУМЕНТИ ТА МЕХАНІЗМИ, ЩО СПРИЯЮТЬ ГРОМАДСЬКІЙ УЧАСТІ

Громадській участі, протягом всього процесу прийняття рішень можуть багато в чому сприяти наступні інструменти:

- > **ЕЛЕКТРОННА УЧАСТЬ**
- > **СТВОРЕННЯ МОЖЛИВОСТЕЙ ДЛЯ УЧАСТІ**, наприклад, шляхом навчальних курсів, програм обміну.
- > **СТРУКТУРИ СПІВПРАЦІ** – такі, як координаційні органи, що створюються урядом.
- > **РАМКОВІ ДОКУМЕНТИ** – такі, як двосторонні угоди, що закладають чітку основу для партнерства між органами державної влади та НУО.

ЯК ВИКОРИСТОВУВАТИ КОДЕКС

ЩО МОЖУТЬ ЗРОБИТИ НУО?

Даний Кодекс може бути використаний НУО в різних формах: для внутрішньої роботи при плануванні заходів та у процесі пошуку шляхів участі; для обговорень з органами публічної влади кращих шляхів початку співпраці, або ж підведення підсумків існуючої співпраці та розробки напрямків вдосконалення співпраці. НУО можуть також використовувати даний Кодекс для інформування про свою роботу, просування основних принципів на підтримку ефективних робочих взаємин з владою і для розробки механізмів участі.

ЩО МОЖУТЬ РОБИТИ ОРГАНИ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ?

Грунтуючись на даному Кодексі та на різних можливостях участі та взаємодії, які вже існують, органи публічної влади можуть підвести підсумок існуючих процедур їх відносин з НУО, проаналізувати, чи існують можливості для їх вдосконалення, а також зробити необхідні кроки для зміни своєї практики з метою сприяння розширенню участі НУО в процесах прийняття рішень.

ВИКОРИСТАННЯ МАТРИЦІ УЧАСТІ: ІЛЮСТРАЦІЯ ПРОЦЕСУ

Для того щоб проілюструвати і пояснити існуючий зв'язок, матриця, наведена нижче, показує етапи процесу прийняття політичних рішень та їх зв'язок з рівнем залучення. На кожному етапі процесу прийняття рішень (зліва направо) існують різні рівні залучення неурядових організацій (знизу вгору). Передбачається, що етапи процесу прийняття політичних рішень можуть бути застосовані в Європі до будь-якого контексту – від місцевого до національного.

Ця матриця може бути використана в найрізноманітніших формах: для відображення рівня залучення громадянського суспільства в тому чи іншому політичному процесі; для оцінки участі тієї чи іншої НУО в будь-який конкретний момент процесу, або як практичний засіб для планування програмної діяльності НУО. Матриця не є вичерпною і може бути адаптованою до багатьох інших способів використання.

МАТРИЦЯ ГРОМАДСЬКОЇ УЧАСТІ

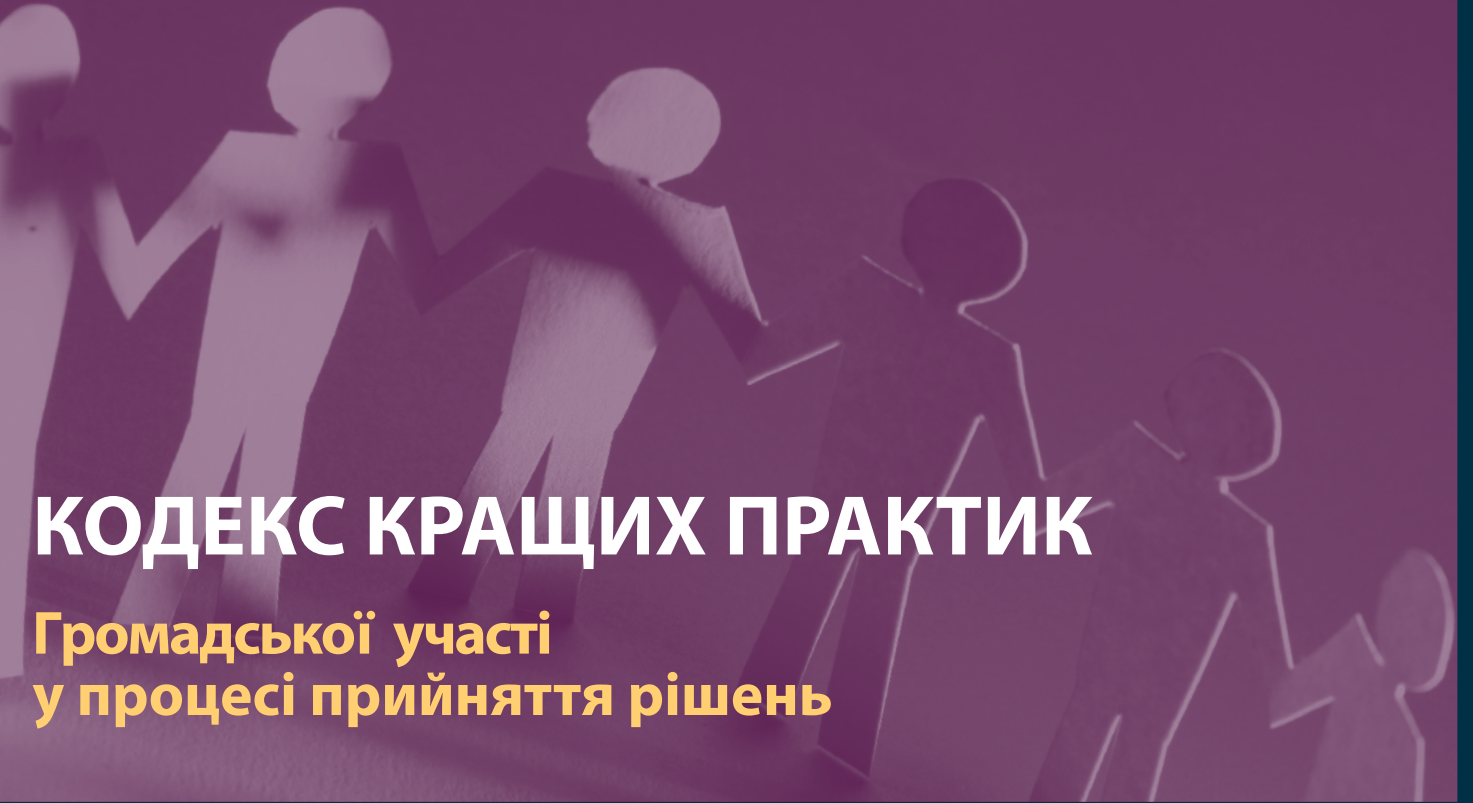
РІВНІ УЧАСТІ						
Партнерство	• Робоча група або комітет	• Спільне складання проекту	• Спільне прийняття рішення	• Стратегічне партнерство	• Робоча група або комітет	• Робоча група або комітет
Діалог	• Слухання та публічні форуми • Форуми громадян та майбутні наради • Контакт з ключовими представниками урядових органів	• Слухання та групи питань і відповідей • Семінари експертів • Багатосторонні комітети і консультативні органи	• Відкрите пленарне засідання чи засідання комітетів	• Семінари з управління потенціалом • Тренінгові семінари	• Робоча група або комітет	• Семінари та дискусійні форуми
Консультація	• Петиції • Консультації в режимі онлайн та за допомогою інших технічних засобів	• Слухання та групи питань і відповідей • Семінари експертів • Багатосторонні комітети і консультативні органи	• Відкрите пленарне засідання чи засідання комітетів	• Заходи, конференції, форуми та семінари	• Механізми зворотного зв'язку	• Конференції або наради • Он-лайн консультації
Інформація	• Простий та відкритий доступ до інформації • Дослідження • Проведення кампаній та лобювання • Веб-сайт ключових документів	• Відкритий та безкоштовний доступ до політичної документації • Веб-сайт ключових документів • Проведення кампаній та лобювання • Веб-мовлення • Внесок досліджень	• Проведення кампаній та лобювання	• Відкритий доступ до інформації • Веб-сайт для доступу до інформації • Розсилка на електронну пошту • «Питання-відповіді» • Публічно об'явлені тендерні процедури	• Відкритий доступ до інформації • Збір фактів • Оцінка • Наукові дослідження	• Відкритий доступ до інформації
ЕТАПИ ПРОЦЕСУ ПРИЙНЯТТЯ ПОЛІТИЧНИХ РІШЕНЬ	ВСТАНОВЛЕННЯ ПОРЯДКУ ДЕННОГО	СКЛАДАННЯ ПРОЕКТУ	ПРИЙНЯТТЯ РІШЕННЯ	РЕАЛІЗАЦІЯ	МОНІТОРИНГ	УТОЧНЕННЯ ФОРМУЛЮВАННЯ

Кодекс кращих практик громадської участі в процесі прийняття рішень публікується різними мовами.

Додаткова інформація:
Відділ громадянського суспільства
Департамент демократичного врядування
Генеральний директорат з питань демократії
Рада Європи
F 67075 Страсбург cedex
Тел.: + 33 (0)3 88 41 31 07 / Факс: + 33 (0)3 88 41 27 84
Електронна пошта: civil.participation@coe.int

www.coe.int/ong

Photos: Shutterstock.com - Graphimabelle Carais - Prens 138914

КОДЕКС КРАЩИХ ПРАКТИК Громадської участі у процесі прийняття рішень

ГРОМАДСЬКА УЧАСТЬ: ЧОМУ ВОНА ВАЖЛИВА? ЯК ВОНА ДІЄ?

ЯК МИ МОЖЕМО ДОПОМОГТИ ЇЇ ПОКРАЩИТИ?

Серед найважливіших питань, які викликають занепокоєння в сучасних демократичних країнах, є питання віддаленості громадян від політичних процесів. У цьому контексті громадянське суспільство є важливим елементом забезпечення громадянам альтернативного шляху, поряд із виборами, домогтися того, щоб їх голос був почутий і щоб вони могли працювати на користь суспільства.

ЩО ТАКЕ КОДЕКС КРАЩИХ ПРАКТИК?

Підготовлений Конференцією МНУО Ради Європи і прийнятий у жовтні 2009 року, Кодекс кращих практик громадської участі в процесах прийняття рішень, спрямованих на сприяння участі НУО в процесі прийняття політичних рішень на місцевому, регіональному та національному рівнях.

В Кодексі, який спирається на практичний досвід і перевірені методи з різних країн Європи, міститься низка загальних принципів, керівних напрямків, інструментів і механізмів у сфері громадянської участі.

Розроблений за допомогою підходу, який називається "участь всіх зацікавлених сторін", Кодекс отримав підтримку Ради Європи:

- > Парламентська асамблея підкреслює «чітку потребу в керівних принципах та ефективній практиці в цій сфері»;
- > Конгрес місцевих і регіональних влад «готовий внести свій внесок у просування цього рекомендованого інструменту»;
- > Комітет міністрів висловив підтримку Кодексу у Декларації, в якій він «визнав важливість Кодексу кращих практик в якості базового документа Ради Європи, а також основи для розширення можливостей громадян брати участь в державній політиці, в Європейських країнах».

В ЧОМУ ПОЛЯГАЄ МЕТА КОДЕКСУ?

НУО стали життєво важливою частиною суспільства, а переваги, які вони приносять суспільству та вдосконаленню органів влади отримали загальне визнання. НУО можуть принести в процес прийняття рішень знання та належну експертизу, саме тому органи управління всіх рівнів використовують при розробці та здійсненні політики відповідний досвід і компетентність НУО.

Кодекс кращих практик спрямований на забезпечення структури та керівних принципів для вдосконалення громадської участі, для взаємного навчання через обмін кращими практиками та залучення до них як НУО, так і органів публічної влади.

ХТО МОЖЕ ВИКОРИСТОВУВАТИ КОДЕКС?

Даний Кодекс розроблений для органів публічної влади і громадянського суспільства. Він може бути використаний НУО від місцевого і національного до міжнародного рівнів для діалогу та співробітництва з парламентом, урядом і органами публічної влади. Що стосується Кодексу кращих практик, то термін НУО використовується відносно організованого громадянського суспільства, включаючи об'єднання волонтерів, некомерційні організації, асоціації, фонди та благодійні організації, а також спільноти і групи підтримки за географічним принципом або за інтересами.

ЧОТИРИ ПРИНЦИПИ, ЩО НЕОБХІДНІ ДЛЯ ЗМІЦНЕННЯ КОНСТРУКТИВНИХ ВЗАЄМОВІДНОСИН:

УЧАСТЬ НУО збирають і поширюють погляди громадян. Це цінний вклад в процес прийняття політичних рішень, зміцнення якості, розуміння і довгострокової реалізації політичних ініціатив.

ДОВІРА Відкрите і демократичне суспільство засноване на чесній взаємодії між учасниками та секторами. Хоча НУО та органи публічної влади покликані відігравати різні ролі, їх спільна мета – покращення життя людей – може бути успішно досягнута лише у тому разі, якщо вона буде ґрунтуватися на довірі, що передбачає прозорість, повагу та взаємну надійність сторін.

ПІДЗВІТНІСТЬ ТА ПРОЗОРИСТЬ Діяльність на підтримку громадських інтересів вимагає відкритості, відповідальності, ясності та підзвітності – як з боку НУО, так і з боку органів публічної влади, при дотриманні принципів прозорості на всіх етапах.

НЕЗАЛЕЖНІСТЬ НУО повинні бути визнані як вільні і незалежні органи відносно їх цілей, рішень і діяльності. Вони мають право діяти незалежно і виступати з позицій, що відрізняються від позицій властей, з якими вони можуть, тим не менш, співпрацювати.

УМОВИ, ЩО НЕОБХІДНІ ДЛЯ СТВОРЕННЯ СПРИЯТЛИВОГО СЕРЕДОВИЩА:

- > ВЕРХОВЕНСТВО ПРАВА
- > ДОТРИМАННЯ ФУНДАМЕНТАЛЬНИХ ДЕМОКРАТИЧНИХ ПРИНЦИПІВ
- > ПОЛІТИЧНА ВОЛЯ
- > СПРИЯТЛИВЕ ЗАКОНОДАВСТВО
- > ПРОЗОРИ ТА КОНКРЕТНІ ПРОЦЕДУРИ
- > ТРИВАЛА ПІДТРИМКА ТА РЕСУРСИ ДЛЯ СТІЙКОГО ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА
- > СПІЛЬНИЙ ПРОСТІР ДЛЯ ДІАЛОГУ ТА СПІВПРАЦІ

Якщо ці умови виконуються, то і конструктивні взаємини між НУО та органами публічної влади можуть будуватися на взаємній довірі та взаєморозумінні.

ЯК ВЗЯТИ УЧАСТЬ: ЯК ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО МОЖЕ БРАТИ УЧАСТЬ У ПРОЦЕСІ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ

РІЗНІ РІВНІ УЧАСТІ

Участь НУО на різних етапах процесу прийняття політичних рішень залежить від активності участі. Існують чотири рівні участі, розподілені від менш активних до найбільш активних.

ІНФОРМАЦІЯ Відносно низький рівень участі, який зазвичай складається з одностороннього надання інформації від органів публічної влади, де не потрібно і не очікується взаємодії або участі НУО.

КОНСУЛЬТАЦІ Органи публічної влади просять НУО висловити їхню думку стосовно конкретного політичного питання або політичного процесу. Ініціаторами та авторами тем є органи публічної влади, а не урядова організація

ДІАЛОГ Будь-яка з сторін може ініціювати діалог, який в свою чергу може бути широким або ґрунтуватись на основі співробітництва.

> **Широкий діалог** – це двостороннє спілкування, яке ґрунтується на взаємних інтересах та потенційно спільних цілях, з метою забезпечення постійного обміну думками. Його межі можуть коливатись від відкритих громадських слухань до спеціалізованих нарад між НУО та органами публічної влади.

> **Діалог на основі співпраці** ґрунтується на взаємних інтересах стосовно окремого політичного процесу. Такий діалог зазвичай веде до вироблення спільної рекомендації, стратегії або законопроекту. Діалог на основі співробітництва є більш результативним, ніж широкий діалог, оскільки він складається зі спільних, як правило, частих і регулярних зустрічей та має на меті розробку основних політичних стратегій і часто призводить до узгоджених результатів.

ПАРТНЕРСТВО Це найвищий рівень залучення, де НУО та органи публічної влади тісно співпрацюють, в той час як НУО продовжують бути незалежними, мають право проводити кампанії та діяти незалежно від партнерських відносин. Партнерство може включати такі заходи, як делегування НУО конкретного завдання, наприклад, у сфері надання послуг, а також форуми участі і створення органів із прийняття спільних рішень, включаючи питання фінансового забезпечення.

ЯК ВЗЯТИ УЧАСТЬ: ЯК ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО ТА ОРГАНИ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ МОЖУТЬ ВЗАЄМОДІЯТИ У ЦИКЛІ ПОЛІТИЧНОГО ПРОЦЕСУ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ

Існує шість етапів у циклі процесу прийняття політичних рішень і НУО та органи публічної влади можуть взаємодіяти на кожному з них:

ВСТАНОВЛЕННЯ ПОРЯДКУ ДЕННОГО Політичний порядок денний встановлюється спільно парламентом і урядом, при цьому, процеси можуть відрізнятись у різних країнах. На цьому етапі НУО часто впливають на порядок денний шляхом проведення кампаній та лобювання окремих питань, потреб та проблем. На цьому етапі завдання неурядових організацій полягає у тому, щоб в ім'я колективного інтересу впливати на тих, хто приймає рішення, і діяти таким чином, щоб це доповнювало політичні дебати.

СКЛАДАННЯ ПРОЕКТУ ПОЛІТИКИ Органи публічної влади зазвичай мають добре відпрацьовані методи складання проекту політики. На цьому етапі НУО часто залучаються для визначення проблем, надання пропозиції по їх вирішенню та обґрунтування підтримки того чи іншого проекту. Розширення можливостей для проведення консультацій – має бути ключовим елементом на даному етапі. Це дозволить зібрати інформацію від ключових зацікавлених сторін.

ПРИЙНЯТТЯ РІШЕННЯ Навіть якщо форми прийняття політичних рішень відрізняються, в залежності від національного контексту і законодавства, існують загальні характеристики – розробка вказівок про офіційну політику з боку певного міністерства; або ж законодавство, через прийняття закону шляхом голосування в парламенті; або ж громадський референдум. Законопроекти і законодавчі пропозиції мають бути відкриті для вкладу та участі з боку НУО, для того щоб органи публічної влади могли оцінювати різні погляди і думки до прийняття рішень.

РЕАЛІЗАЦІЯ ПОЛІТИКИ Більшість НУО найбільш активні саме на цьому етапі, наприклад, при наданні послуг і реалізації проекту. Цей етап особливо важливий для забезпечення досягнення поставлених завдань. Особливе значення на даному етапі має доступ до ясної і прозорої інформації про очікування і можливості, а також активні партнерські зв'язки.

МОНІТОРИНГ На цьому етапі НУО здійснюють моніторинг та оцінку результатів реалізованої політики. Важливо мати ефективні та прозорі системи моніторингу, що забезпечує досягнення поставлених цілей в рамках політики чи програми.

УТОЧНЕННЯ ФОРМУЛЮВАННЯ Знання, отримані при оцінці ходу реалізації політики, в поєднанні з потребами суспільства, часто вимагають внесення змін у політику. Для виконання даного етапу важливим є доступ до інформації та можливостей до діалогу з метою виявлення потреб та реалізації ініціатив.